

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI
TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

DELİLER “EV”İNDE KİMLİK VE AİDİYET BULUNUR MU?

Kelime Sayısı:3999

Kategori:1

Araştırma Konusu: Nermin Yıldırım’ın “Misafir” adlı yapıtında kimlik ve aidiyet kavramlarının figürler üzerinden nasıl ele alındığının incelenmesi.

Mayıs2026

İçindekiler:

1)Kimlik ve Aidiyet Kavramı.....	
2)Nermin Yıldırım'ın "Misafir" Romanı.....	
2.1)" Misafir" romanının içeriği.....	
2.2) "Misafir" romanındaki figürler.....	
2.3) "Misafir" romanın uzamı.....	
3)Fruded'un psikanalitik kuramı.....	
3.1) Psikanalitik kuramı ve kimlik.....	
3.2) Freud'un Psikanalitik kuramına göre Esin figürünün kimlik arayışı.....	
3.3) Freud'un Psikanalitik kuramına göre Rikkat figürünün kimlik arayışı.....	
4) Uzamın Kimliğe ve Aidiyete Etkisi.....	
4.1) Uzamın kimliğe ve aidiyete etkisi.....	
4.2) Misafir romanının "Ev" uzamı.....	
4.3) "Ev" uzamının Esin figürüne etkisi.....	
4.4) "Ev" uzamının Rikkat figürüne etkisi.....	
5) Sonuç.....	
6) Kaynakça.....	

1) KİMLİK VE AİDİYET

Kimlik, bireyin toplumsal ve kültürel bağlam içerisindeki varlığını anlamlandırmasında merkezi bir rol oynayan ve aidiyet duygusunun oluşumunda belirleyici bir unsur olarak öne çıkan temel bir kavramdır. Her bireyin kendine özgü bir kimliği, kişiliği ve karakteri bulunmaktadır. Kimlik, yalnızca resmi belgeler veya devletler tarafından tanımlanan kurumsal evraklarla belirlenmez; aksine, bireyin etkileşimde bulunduğu kişiler, mekanlar, kültürel bağlamlar ve çevresel unsurlar kimliğin oluşumunda belirleyici rol oynar. Bu bağlamda kimlik, bireyin kendini anlaması ve kendini ifade edebilmesi açısından temel bir işlev taşımaktadır.

Kimlik; bireylerin tüm özelliklerini kapsayan, kişinin kendisi ve toplum tarafından nasıl görüldüğünü belirleyen bireyler arasında sınıflama yapmayı sağlayan bir unsurdur. Kimliğin sözlük anlamı “Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü.” dır. (*Türk Dil Kurumu | Sözlük*, n.d.) Psikolojide ise benlik ve kişilikle ilişkilendirilir. Kimliğin nasıl oluştuğunu dair ise “özelci” ve “nesnelci” olmak üzere iki yaklaşım vardır. Özelci yaklaşım kimliğin tutarlı ve yaşam boyunca aşağı yukarı aynı olduğunu söyleyen ve kimliğin öz olduğunu ifade eden bir yaklaşımdır. Nesnelcilik ise kimliğin iç dinamiği dışında çevreden de etkilenecek oluştuğunu söylemektedir. Kimliğe dair farklı yaklaşım ve kavramlar olsa da kimliğin insanın kim olduğunu belirlediği kesindir.

Aidiyet kavramı ise kendini bulma çabasında olan insanlar için oldukça önemli bir kavramdır. İnsanın nereye ait olduğu kimliği açısından çok önemlidir. Aidiyet, bir varoluş biçimidir. İktbal Vurucu aitlik için “Süreksiz olan ya da gelip geçici olmaya aday nitelik taşıyan aidiyetler toplumun devamlılığının temel dinamiği olamazlar.” demiştir ve aidiyetin kalıcı ve kesin olması gerektiğini vurgulamıştır (*Kırmızılar*). Aidiyet duygusu, tüm insanların yaşadığı bir yere ait olma hissidir. Bu his kimlik kaybı yaşamış insanlarda çok yoğun bir kaygı yaratabilmektedir.

Edebiyat olay, düşünce, duygu, hayalleri dil aracılığıyla anlatmaktadır. Kimlik sorunu edebiyatta kullanılan küresel bir sorundur. Bireylerin kimliklerini bulma çabası ve nereye ait olduğunu anlamaya çalışmaları, kimlik sorununu çözmeye yönelik olarak yapılmaktadır. Edebiyat bu durum duygu ve düşüncelerle ifade edilmektedir. Bireyin aidiyet duygusu, kaybolma hissi ve kimliğine dair yaşadıkları okuyucuya anlatılmaktadır. Nermin Yıldırım’ın “*Misafir*” adlı romanında da kimlik ve aidiyet unsurları önemli bir yere sahiptir. Yapıttaki bazı figürlerde kimlik sorunu görülmektedir ve bu sorun okuyucuya farklı yöntemler kullanılarak anlatılmaktadır.

2) NERMİN YILDIRIM’IN “MİSAFİR” ROMANININ İNCELENMESİ

2.1) Misafir Romanının İçeriği

Misafir romanı “Ev” diye adlandırılan bir akıl hastanesinde geçmektedir. Hastalara “hasta” yerine “misafir”, hemşirelere “abla” ya da “abi”, başhekime ise “baba” diye hitap edilmektedir. Kitapta alışılmış olandan daha farklı tarzda bir akıl hastanesi kurgulanmaktadır. Kitaptaki ana karakter “Esin” isimli genç bir kızdır. Esin karakteri kimlik arayışı içerisinde olan, neden akıl hastanesine düştüğünü bilmeyen ve kafası karışık olan bir karakterdir. Esin dışında göze çarpan bir diğer karakter ise “Rikkat” karakteridir. Rikkat ise hastanedeki “ablalardan” yani hemşirelerden biridir. Rikkat karakterinin kendi özel hayatında yaşadıklarıyla birlikte bir kimlik arayışında ve dönüşüm içerisinde olduğu görülmektedir.

Misafir kitabında özellikle iki kadın figür üzerinden kimlik sorunu anlatılmaktadır. Esin karakterinin kaybolduğu görülmektedir. Geçmişini hatırlamakta zorluk çeken Esin, olanları anlamlandırmaya çalışırken aynı zamanda kendi de bulma mücadelesindedir. Neden akıl hastanesinde olduğunu bilmemekte ve aidiyetini kaybettiğini hissetmektedir. Unuttuğu geçmişiyile birlikte bu farklı akıl hastanesinde kendini bulması, Esin’in sorgulamaları olmasına ve olayları anlamlandırmak için bir arayışa girmesine neden olmaktadır. Bu arayış ise Esin karakterinin kimlik arayışdır. Benzer şekilde Rikkat karakteri de aidiyet ve kimlikle ilgili sorunlar yaşamaktadır. Fakat Rikkat karakterinin sorunu direkt olarak kendi psikolojisi kaynaklıdır. Zorlu bir hayat geçirmiş olan Rikkat figürü için annesini gördüğünü düşünmesi, onu kimlik arayışına ve aidiyetini bulmaya itmektir. Bu iki karakter yolları kesişmiş olan ve benzer sorunlar yaşayan iki karakterdir. Bu figürlerin kimlik arayışları ve aidiyet duyguları kendi bakış açılarından aktarılmaktadır.

Misafir romanı, özellikle psikolojik unsurlara yer vererek kimlik arayışını ve aidiyet sorununu anlatmaktadır. Bu sorunlar kitapta iki kadın karakter üzerinde anlatılmaktadır. Nermin Yıldırım’ın Misafir adlı eseri psikolojiyle kimlik sorununu birleştirerek okuyucuya sunan bir eserdir.

2.2) “Misafir” Romanındaki Figürler

Misafir adlı roman özellikle iki figür üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu figürler Esin ve Rikkat figürleridir. Kimlik sorununu ortaya koyan eserde özellikle bu iki figürün kimlik arayışı ve aidiyet problemi görülmektedir. Bu nedenle roman bu iki figürün bakış açısıyla okuyucuya aktarılmaktadır.

Misafir romanında ana karakter “Esin” figürüdür. Esin genç bir kızdır fakat genç yaşında değişik bir akıl hastanesine düşmüştür. Esin neden akıl hastanesinde olduğunu algılayamayan, boşu boşuna orada tutulduğunu düşünen ve çoğu şeyi anlamlandıramayan bir figürdür. Kaldığı akıl hastanesi hasatların orada rahat etmesi için “Ev” olarak adlandırılır. Hastalar misafir, hemşireler abla ve abi, başhekim ise babadır. Esin akıl hastanesindeki bu isimlendirmeleri de garip bulmaktadır. Orada olduğu süre boyunca genellikle memnuniyetsizdir. Orada olmayı hak etmediğini düşünmektedir. Aynı zamanda kendisi oradan akıl hastanesine gelmeden önceki bir süreyi hatırlamakta güçlük çekmektedir. Bu

nedenle akıl hastanesinde olması ona daha da garip gelmektedir. Esin'in kendini hiç ummadığı bir yerde bulması ve hafızasıyla ilgili yaşadığı sorunlar Esin'i kimlik arayışına itmektedir. Aynı zamanda bulunduğu ortamda annesiyle ilişkisi kopan Esin, geçmişinden de kopmuştur. Misafir romanında bulunduğu ortama kendini ait hissetmeyen Esin figürü yaşadığı beklenmedik durum ardından kimlik ve aidiyet sorunu yaşamaktadır.

Misafir isimli romanda başlıca figürlerden biri Rikkat'tir. Rikkat romandaki “değişik” akıl hastanesinde çalışan, “abla” diye nitelendirilen hemşirelerden biridir. Rikkat figürü kitabın ana karakteri olan Esin'le de oldukça yakındır. Esin'e karşı kendini diğer hastalara göre çok daha yakın hisseden Rikkat, onu kendisine benzetir. Bu nedenle de Esin'e sürekli yardımcı olmaya çalışır. Rikkat figürü çalıştığı yerde oldukça mutlu ve sakin görünse de kişisel hayatında daha farklıdır. Rikkat karakteri yalnızlıkla ilgili sorun yaşamaktadır. Yalnızlığı nedeniyle zamanını işte geçirmeye ve dışarıdaki hayatını yok saymaya çalışmaktadır. Rikkat figürünün yaşadığı bir diğer sorun ise yıllar önce vefat etmiş annesini gördüğünü düşünmesidir. Annesinin evine geldiğini görmektedir. Bu durum Rikkat karakterinin psikolojik açıdan yaşadığı sorunu göstermektedir. Annesini görmesi ve onunla konuştuğunu düşünmesi Rikkat karakterinin geçmişe dair düşüncelerini ortaya çıkarmaktadır. Annesiyle olan konuşmalarından geçmişi ve kendisini sorgulamış olan Rikkat, bunun sonucunda kimlik arayışına ve aidiyet duygusuna kapılmıştır. Yaşı ilerlemiş olan Rikkat karakterinin yaşadığı psikolojik sorun ve yalnızlık sorunuyla kimlik arayışı isteği ve aidiyet duygusu güçlenmiştir. Misafir romanında Esin figürünün yanı sıra Rikkat figürünün de kimlik ve aidiyet sorunu anlatılmaktadır.

2.3) “Misafir” Romanının Uzamı

Nermin Yıldırım'ın *Misafir* adlı romanında en önemli unsurlardan biri romanın uzamıdır. Romanda farklı ve alışılmışın dışında bir uzam kurgulanmıştır. Bu uzam “Ev” uzamıdır. Aslında bir akıl hastanesi olan ev uzamının figürlerin üzerindeki etkisi de oldukça fazladır.

Misafir yapıtında, uzamın etkisi çok fazladır. Farklı kurgulanan bir akıl hastanesi uzamı vardır. Bu akıl hastanesi “Ev” olarak adlandırılmaktadır. Bunun amacı akıl hastanesindeki hastaların bulundukları ortamda daha rahat hissetmeleridir. Fakat, “Ev” olarak nitelendirilen bu akıl hastanesinde ev rahatlığı yoktur. Aksine hastalara yönelik kötü ve sıkıntılı davranışlar görülmektedir. Ayrıca bu uzamın karakterler üzerinde psikolojik etkileri de bulunmaktadır. Örneğin Esin figürü Ev'de hiç rahat ve mutlu değildir ve oradan çıkmak istemektedir. Ev'e ait hissetmeyen Esin için orada bulunmak aidiyet duygusunu zedelemiştir. Bu durum Esin karakterinin kimlik sorunu yaşamasının etmenlerinden biridir. Benzer şekilde evin, Rikkat karakteri üzerinde de etkileri vardır. Rikkat karakterinin psikolojik sorunlar yaşanan bir ortamda bulunması kendisini de etkilemiştir. Hatta Rikkat karakteri de psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca Rikkat karakterinin zamanının çoğunu bu hastanede geçirmesi, aidiyet hakkında sorunlar yaşamasına ve yalnızlaşmasına sebep olmuştur. Romanda uzam çok etkileyici ve önemli bir unsur olarak ortaya konulmaktadır.

3) FREUD’UN PSİKANALİTİK KURAMI

3.1) Psikanalitik Kuram ve Kimlik

Sigmund Freud’a göre bireyin kişiliği karmaşıktır ve farklı bileşenlerden etkilenir. Freud kimliğin bireyin yaşantısı boyunca karşılaştığı çatışmaların ve bu çatışmalara verdiği tepkiler sonucunda şekillendiğini söylemektedir. Psikanalitik kuram bireyin kimlik oluşumunun sadece bilinçli zamanlarda değil aynı zamanda bilinçdışı olan bastırılmış duygu ve deneyimlerle de şekillendiğini açıklayan bir yaklaşımdır. Bu bağlamda kimlik durağan ve değişmez değil, aksine bireyin iç dünyasında sürekli olarak yenilenen bir unsurdur. Bilinçdışı, bireyin farkında olmadan davranışlarını etkileyen duygu ve düşüncelerini içermektedir. Bastırma mekanizması ise bireyin istemediği duygu ve düşünceleri bilinçdışına itmesiyle gerçekleşmektedir. Bastırılan unsurlar tam olarak yok olamazlar ve bireyin iç çatışmalarında ve kimlik sorunlarında ortaya çıkmaya devam ederler. Bu durum bireylerin yaşadığı kimlik sorununu zorlu bir hale getirebilmektedir. (Veysel, 2003, s.213-215)

Psikanalitik kuram kimliğin sadece toplumsal roller üzerinden yorumlanması yerine bireylerin iç çatışmalarını ele alır ve edebiyatta metinlerin çözümlemesinde işlevsel bir araç olabilir. Psikolojik açıdan derinlikli olan romanlarda karakterlerin duyguları, düşünceleri ve davranışları bilinçdışı etmenler de düşünülerek yorumlanmalıdır. Bu nedenle Freud’un psikanalitik kuramı aidiyet duygusu, kimlik sorunu, yabancılaşma, içsel çatışmalar gibi temaların işlendiği romanlarda oldukça işlevsel olabilir. Nermin Yıldırım’ın *Misafir* isimli eserinde de aidiyet duygusu ve kimlik sorununa yer verilmektedir. Bu nedenle bu kuramsal çerçeve romanda özellikle Esin ve Rikkat figürlerinin kimlik arayışları ve aidiyet duygularının çözümlemesinde oldukça işlevsel olabilir.

3.2) Freud’un Psikanalitik Kuramına Göre Esin Figürünün Kimlik Arayışı

Bireylerin kimliklerini şekillendiren birçok etmen vardır. Her ne kadar farkında olunmasa da bilinçdışı etmenler de insanların kimliğinin şekillenmesinde oldukça etkilidir. Bu durumlarda insanın psikolojisi de kimlik üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Freud’un psikanalitik kuramı insanların bazı şeyleri farkında olmadan bilinçdışına attıklarını söylemektedir. Bu durum insanların psikolojisini ve kimliklerini etkilemektedir. Nermin Yıldırım’ın “*Misafir*” adlı romanı da bu duruma uygun olarak yazılmıştır. Romanda akıl hastanesi olan “ev” de Esin adında bir figür vardır. Eser Esin figürünü merkezde tutarak bireyin kimliği ve psikolojisi arasındaki bağlantıyı kurmaktadır. Esin figürünün kimlik ve aidiyet sorunu yapıtta farklı yazınsal tercihler kullanılarak okuyucuya aktarılmaktadır. Özellikle Esin’in sorgulamalarıyla figürün kimlik arayışı anlatılmaktadır.

Misafir romanında Esin figürü kendini “Ev” olarak adlandırılan bir akıl hastanesinde bulmaktadır. Bu durum Esin figürünün psikolojik açıdan pek de iyi durumda olmadığını göstermektedir. Esin figürü “ev” uzamı içerisinde kendini bulma çabasıdadır. Kimliğini kaybetmiş bir figür olarak ortaya konulmaktadır. Yapıtta Esin figürünün ilk başlarda evde adaptasyon sorunu yaşadığı anlatılmaktadır.

Kendini olduğu yere ait hissetmeyen Esin figürü, aidiyetini sorgulamakta ve aitlik duygusu zedelenmiş bir karakter olarak ortaya konulmaktadır. Kendisi akıl hastanesinde olduğunu kabul etmek istememekte ve bu nedenle aidiyet duygusuyla ilgili ve kimliğiyle alakalı sorunlar yaşamaktadır. Esin figürünün farkına varmadan oldukça fazla sorgulama içerisinde olduğu görülmektedir.

Birden arkadaşlarım düştü aklıma. Bazen oluyor böyle. Belki de bir zamanlar dışarıda, aralarında olduğumu unutmuyayım diye, hepsini tek tek çağırıp zihnimde misafir ediyorum. Özlem'i, Pınar'ı, Selin'i, Mert'i, Nesli'yi, Melis'i, hatta Sezgin'i bile. Ortadan kaybolduğumu fark etmişlerdir herhalde. Nerede olduğumu biliyorlar mı? Neden burada olduğumu peki? Biliyorlarsa bir yolunu bulup bana da söyleseler keşke. Ne yapıyorlar acaba? (Yıldırım, 2024, s.126)

ifadelerinde Esin figürünün sorgulamaları görülmektedir. Kendi kendine retorik sorular soran Esin figürü neden evde olduğuna dair sorgulamalar içerisinde. Aynı zamanda figürde bilinçdışı bir özlem görülmektedir. Esin olduğu yere ait hissedemez ve aidiyet ile ilgili sorgulamalar içerisinde. Esin figürü kendini ait hissetmediğinden bulunduğu akıl hastanesine neden geldiğini de çokça sorgulamaktadır. Sürekli geçmişini hatırlamaya çalışmaktadır. Özellikle de akıl hastanesine geldiği günü hatırlamak için çaba göstermektedir. Yazar Esin'in eski zamanlara dönük yaptığı sorgulamaları geriye dönüş tekniğini kullanarak vurgulamaktadır. “O son gün. Kahvaltı sofrası. Omlet. Angora kazak. Annem. Benim üstümde sweatshirt.” (s.81) alıntısında kullanılan geri dönüş tekniği gösterilmektedir. Bu tekniğin kullanımıyla Esin figürünün bir kimlik arayışı içerisinde olduğu vurgulanmaktadır. Geri dönüş tekniğimin kullanıldığı yerlerde ise kısa cümlelerin kullanımı Esin'in eskiyi hatırlamakta güçlük çektiğini ve kimlik kaybı yaşadığını vurgulamaktadır. Yapıtta “anahtar” ve “koşmak” sözcüklerinin tekrar ettikleri görülmektedir. Bu durum da Esin figürünün kimlik arayışının çözümlenmesine işaret ve özgürlüğüyle alakalı göndermeleri göstermektedir. Esin figürü sürekli koşmaktan bahsetmektedir çünkü ev içerisinde koşması yasaktır. Bu nedenle “koşma” eylemi özgürlükle bağdaştırılmaktadır. Bu özgürlük ise Esin figürünün aidiyetiyle bağlantılıdır. Esin bilinçli olmadan bu iki kavramı özdeşleştirmektedir. *Misafir* romanında Esin'in kimlik arayışı ve aidiyet mücadelesi, figürün sorgulamalarıyla ve düşünceleriyle anlatılmaktadır.

Psikanalitik kuramda bilinçdışında eylemler görülebilmektedir. Bu eylemler insanın kimliğini etkileyebilmektedir. İnsanın farklı kişilerden etkilenmesi de bu duruma örnek olabilmektedir. *Misafir* romanında Esin figürü ev uzamında oldukça yabancılaşmış bir figür olarak ortaya konulmaktadır. Bu nedenle kimlik arayışı ve aidiyetini anlamlandırma çabası içerisinde. Evdeki diğer figürlerin de Esin karakteri fark etmeden de olsa onu etkilediği görülmektedir. Esin üzerinde en çok etkisi olan figürlerden biri Canan figürüdür. Canan Esin'in oda arkadaşı ve evde en çok zaman geçirdiği kişi olarak aktarılmaktadır. Canan karakterinin ilk başta çok deli dolu, neşeli bir karakter olarak kurgulanmaktadır. Canan figürü daha sonraki süreçte yaşadığı dönüşümle Esin üzerinde etkili olmaktadır. “O güleç,

hoptrinaynam, dışa dönük kız gitti, yerine yataktan çıkmayan, ağzını bıçak açmayan, üstüne varınca da hırçınlaşan mızımızın teki geldi.” (s.167) ifadesinde Esin’in Canan hakkında söyledikleri Canan figürünün dönüşümünü göstermektedir. Canan karakterinin Esin figürünün perspektifinden bu şekilde betimlenmesi Esin’in Canan’ın dönüşümünden etkilendiğini göstermektedir. Bu durum Esin’in aidiyet duygusunu da etkilemektedir; figürün en yakını olarak gördüğü kişinin değişmesi evdeki aidiyetini de zedelediği gibi ruh halini de bilinçsiz olarak etkilemektedir. Romanda Esin üzerinde çok etkisi olan bir diğer figür de Yakup figürüdür. Yakup figürünün adının “takip eden” (s.62) anlamına gelmesi yazarın yazınsal seçimidir ve bu aynı zamanda bir ironidir. Bunun nedeni Esin ve Yakup’un evden önce Yakup’un Esin’i takip etmesiyle karşılaşmış olmalarıdır. Yakup figürünün bilinçsiz şekilde insanları takip etme alışkanlığı vardır ve bu nedenle evdedir. Esin ilk başta Yakup’tan pek hoşlanmasa da ikisi roman ilerledikçe oldukça yakınlaşır hatta beraber evden kaçma planı bile yaparlar. Yakup figürü de bilinçsiz olarak Esin’in kimlik arayışını oldukça etkileyen bir figürdür.

Freud’un psikanalitik kuramına göre bireyler, bilinçdışı süreçler aracılığıyla farkında olmadan belirli düşünce ve duygulara yönlenebilirler. Bu durumlar, bireyin kimliği ve aidiyet algısını etkileyebilir; özellikle bastırılan veya akılsal olarak reddedilen deneyimler, kimlik bütünlüğünde zedelenmelere yol açabilir. Nermin Yıldırım’ın *Misafir* romanında, Esin karakterinin bu tür bilinçdışı süreçlerle karşılaştığı, farkında olmadan kendi kimliğini sorgulamalara tabi tuttuğu ve çevresindeki diğer bireylerden etkilendiği gözlemlenmektedir.

3.3) Freud’un Kuramına Göre Rikkat Figürünün Kimlik Arayışı

Freud’un kuramına göre bilinçdışında gerçekleşen bazı durumlar kimliğe etki edebilmektedir. *Misafir* romanında Rikkat karakteri bilinçsiz olarak bir psikolojik sorunla karşı karşıyadır. Yaşadığı sorunla bir dönüşüm içerisine giren Rikkat figürü bilinçdışında yaşadığı problemle kimlik arayışına girmiş ve aidiyetini sorgulamıştır. Yaşadığı sorunu atlattıktan sonra ise kendini bulmayı başarmış bir figürdür. Bu süreçte Rikkat figürünün sorgulamaları, geçmişi ve aile ilişkileri onu oldukça etkilemiştir.

Nermin Yıldırım’ın *Misafir* romanı “ev” uzmanında geçer ve genellikle Esin figürünün etrafında şekillenir. Fakat Rikkat figürü de Esin kadar anlatılmaktadır. Rikkat akıl hastanesi evde çalışan, hemşire ablalardan biridir. Kendisi yıllarını ve hayatını işe adanmış bir figürdür. Aslında bilinçdışında işini yalnızlığına perde olarak kullanmaktadır. Romanda Rikkat karakterinin bir psikolojik sorun yaşadığı görülmektedir. “Anne, sen benim gençliğimi nereden bileceksin? Yanımda değildin ki.” (s.21) alıntısında Rikkat karakterinin kendi kendine ölmüş olan annesiyle konuştuğu görülmektedir. Bu Rikkat’in yaşadığı psikolojik sorunu göstermektedir. Bu sorun ile figür; bir dönüşüm içerisine, kimlik arayışına girmiştir. Bu süreçte Rikkat karakterinin oldukça fazla geçmişi sorguladığı görülmektedir. “Başkaları beni sevmeden, ben de kendimi seveyordum ve başkaları onaylamazsa, sanki aslında yoktum.” (s.159) gibi alıntılarda geriye dönüş tekniği kullanılmakta ve Rikkat karakterinin geçmişini sorguladığı görülmektedir. Rikkat karakteri geçmişini ve kendisini sürekli olarak sorgulamaktadır.

Annesini görmesiyle geçmişe yönelik sorgulamaları da artmaktadır. “Bilmiyorum mesela, madem kayıp değilim, niye yıllardır, tıpkı bu pazar gibi, bir hiçten öbürüne akmakla geçiyor günlerim?” (s.199) gibi ifadelerdeki soru cümlelerinin kullanımlarıyla Rikkat figürünün kendine ve kimliğine, aidiyetine yönelik sorgulamaları vurgulanmaktadır. Geçmişinde aile ilişkileriyle alakalı problem yaşamış olan Rikkat figürünün bu problemleri Freud’un kuramında söylendiği gibi bastırmış olduğu görülmektedir. Annesini görmesiyle birlikte bastırdığı duyguları ve anıları tekrar açığa çıkmaktadır. Rikkat figürünün yaşadığı psikolojik sorun, onu bastırdığı duygularla yüzleşmeye itmiş ve Rikkat’ın dönüşümüne sebep olmuştur. Romanın sonunda ise Rikkat karakteri kimlik arayışını tamamlamayı başarmıştır. Yaşadığı sorunla, sorgulamalarıyla ve monoton iş yaşamıyla kimlik sorunu yaşayıp, kimlik arayışına giren Rikkat figürü için bastırılmış ve bilinçdışına itilmiş durumların tekrar ortaya çıkması onun dönüşümünü sağladığı görülmektedir. Bu sayede figürün yalnızlık ve aidiyet sorunlarını da aştığı aktarılmaktadır.

Psikanalitik kurama göre, bilinçdışına itilmiş duygular ve düşünceler, bireyin farkında olmadan davranışlarını ve kimlik algısını şekillendirebilir. *Misafir* romanında, Rikkat karakteri bağlamında bastırılmış duygular ve geçmiş deneyimler, figürün yalnızlaşmasına ve kimliğiyle ilgili içsel çatışmalar yaşamasına yol açmıştır. Roman boyunca, karakterin bu bilinçdışı süreçlerle karşı karşıya kalışı hem bireysel travmaların hem de toplumsal etkileşimlerin kimlik üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, romanda Rikkat’ın yaşadığı güçlükler, kimlik arayışını sürdürmesine ve dönüşüm sürecini tamamlamasına imkân tanımakta; böylece bireyin içsel ve sosyal etkileşimler aracılığıyla kendini yeniden inşa etme potansiyeli gösterilmektedir.

4) UZAMIN KİMLİĞE VE AİDİYETE ETKİSİ

4.1) Uzamın Kimliğe ve Aidiyete Etkisi

Mekân, bireylerin düşünce ve davranışlarını etkileyen önemli unsurlardan biridir. Bireylerin bulunduğu ortamlar, onların zihinsel süreçlerini ve sosyal etkileşimlerini şekillendirebilir; dolayısıyla mekân, kimliğin oluşumunda belirleyici bir rol oynar. Bir yerde bulunmak, yaşanan deneyimler, gözlemler ve gerçekleşen olaylar aracılığıyla bireyin kimliğine katkıda bulunabilir. Mekânın atmosferi, tasarımı, konumu ve işlevi, bireylerin duygu ve düşüncelerini, dolayısıyla kimliklerini etkilerken, aidiyet duygusunu da doğrudan şekillendirebilir. Edebiyat metinlerinde ise mekân kullanımı, anlatının duygusal ve tematik etkisini artırmak açısından kritik bir işlev taşır; okuyucunun algısını yönlendirebilmek için mekânın seçimi ve atmosferin kurgulanması önemlidir. Nermin Yıldırım’ın *Misafir* yapıtında istenen atmosfer, “ev” olarak tanımlanan akıl hastanesi uzamı aracılığıyla yaratılmıştır ve karakterlerin iç dünyalarını yansıtacak şekilde kurgulanmıştır.

Uzamlar bireyin kişiliğini, kimliğini etkilediği gibi uzamın değişiklikleri de bireyin kimliği üzerinde önemli rol oynamaktadır. Bireylerin genellikle belirli alışkanlıkları vardır ve insan doğası gereği alışkanlıklarından kolayca vazgeçmez. Bu nedenle yenilikler insana zor gelebilmektedir. Bu bağlamda mekân değişimleri ve beraberinde getirdiği yenilikler insanın kimliğinde değişimlere sebep

olabilir. Bunun yanında bulunulmak istenilmeyen bir mekân, bireylerin kimlik sorunu yaşamalarına sebep olabilmektedir. Nermin Yıldırım'ın "*Misafir*" adlı romanında ev uzamı oldukça önemlidir. Evde bulunan insanların kimliklerinde şekillenmeler görülmektedir. Romanda uzamın özellikle Esin figürü üstünde etkisi büyüktür. İstemediği bir mekânda zorunlu olarak kalan Esin'in kimliği ve aidiyeti ile ilgili sorunlar yaşadığı görülmektedir. Uzamın bu durumun üzerinde olan etkisi oldukça fazladır. Romanda diğer figürlerin de kitabın uzamı olan akıl hastanesi "Ev" den fazlasıyla etkilendikleri görülmektedir.

4.2) Misafir Romanında Ev Uzamı

Edebi metinlerde uzam metinlerin oldukça önemli bir parçadır. Nermin Yıldırım'ın *Misafir* romanında da uzam oldukça önemlidir. Uzam olarak "Ev" olarak adlandırılan bir akıl hastanesi seçilmiştir. Bu akıl hastanesinin özellikleri ise normalden biraz daha farklıdır. Bu da ev uzamını romanın önemli bir parçası haline getirmektedir. Akıl hastanesin, ev atmosferinde gösterebilmek için hemşirelere abla veya abi, başhekime baba ve hastalara da misafir denmektedir. Bu durum akıl hastanesi uzamında hastaların kendilerini daha iyi hissetmeleri amacıyla yapılmaktadır. Buna rağmen bazı farklı faktörlerle hastalar iyi hissetmek yerine daha kötüye de gidebilmektedirler. Ayrıca ev uzamına dahil olan "mavi oda" ve "101. koğuş" da bu uzamın önemli parçalarındandır.

Misafir romanında akıl hastanesi uzamı kitabın iskeletinde önemli bir parçasıdır. Kitap çoğunlukta ev içerisinde akışını sürdürmektedir. Ev içerisinde olan figürler de uzamın atmosferinden etkilenmektedirler. Sadece hasta olan misafirler değil orada çalışan Rikkat figürü gibi çalışanlar için de uzam oldukça etkileyicidir. İlk bakışta evde herkesin konforuna önem verildiği, hastaların rahat etmesi için kurgulandığı düşünülebilir fakat aslında romanda bu konuda ironik bir anlatım bulunmaktadır. "Ev" sözcüğü her ne kadar sıcaklık hissettirse de bir akıl hastanesine ev olarak hitap edilmesi, metindeki ironidir. Bunun yanı sıra evde hastalara yapılan kötü muameleler, zorlamalar da "ev" sözcüğüyle tezatlık oluşturarak ironik anlatıma katılmaktadır. Uzamın içerisinde bulunana "mavi oda" ve "101. koğuş" gibi mekanlar ise ev içerisindeki daha zorlayıcı mekanlar olarak romanda yer almaktadırlar. Bu yerlerden hastaların korktuğu ve hatta bu mekanlara gitmemek için direndikleri görülmektedir. Bu durum da bu mekanların hastalar üzerinde psikolojik etkileri olduğunu göstermektedir. Rikkat gibi figürlerin ise bu mekanlardan hoşlanmaması da mekânın etkisini vurgulamaktadır.

4.3) "Ev" Uzamının Esin Figürüne Etkisi

Misafir romanında uzam akıl hastanesi olan "ev"dir. Asıl mekân olan evin içerisinde mavi oda ve 101. koğuş gibi, yine karakterlerin üzerinde çok etkisi olan mekanlar da yer almaktadır. Romanın ana figürü Esin de bu mekândan oldukça etkilenene figürlerden biridir. Bunun sebebi ise alışlagelmiş olan akıl hastanelerinden farklı bir kapalı mekân kurgulanmış olmasıdır.

"*Misafir*" yapıtında uzam en önemli unsurlardandır ve ana figür olan Esin de uzamdan çokça etkilenmektedir. Eve geldiğinden beri orada bulunmaktan memnun olmayan Esin figürü için, evde

geçirdiği zamanda en büyük isteği oradan çıkabilmektir. Kendini ev uzamına ait hissetmemektedir ve bu da Esin'in aidiyet duygusunu zedelemektedir. "Ev'de pek öyle renkli bir hayat yaşayamadığımızdan, biz de napalım, olmayacak şeyler konuşarak kendimize neşelenmeye çalışıyoruz." (s.26) ifadesinde Esin'in evde bulunmaktan memnun olmadığı vurgulanmaktadır. Bu durumu doğrudan birinci tekil şahıs olarak Esin figürünün anlatması, duygu ve düşüncelerin aktarılmasını daha verimli hale getirmektedir. Romanda ayna sembolik olarak kullanılan nesnelerden biridir. Bunun nedeni hastaların ev uzamında aynaya bakmalarının yasak olmasıdır. "Yüzüm yok! Ayna yok! Yüzüm yok! Ayna yok! Unuttum ben, unuttum, kendimi unutmuşum." (s.69) alıntısında aynanın oluşmayışının misafirlerin kimliklerinde etkisi gösterilmektedir. Bu ana şahitlik eden Esin için, bu durum kendini sorgulamasına, kimliği hakkında tereddütlere düşmesine sebep olmaktadır ve evde Esin'in kimliğini kaybettiği vurgulanmaktadır. Ev uzamının insanları ve aynı zamanda kendini çok fazla etkilediğini somut bir örnekle anlayan Esin figürü için bu tür durumlar onu kimlik sorgulamalarına ve arayışına itmektir. Esin için ev uzamı durmak istediği bir yer değildir. Sürekli oradan çıkmak istediğini belirtir, oraya ait olmadığını düşünür. Romanın sonunda ise hiç istemediği evden gerçekten kaçmaya çalışır. Esin eve geldiği zamandan beri koşma eylemini sürekli tekrar etmektedir. Koşmanın tekrarı yazarın kullandığı yazınsal seçimlerden biridir ve evin durulamaz bir yer olduğunu vurgulamaktadır. Esin'in evden çıkıp koşma isteği, evde özgürlüğün olmadığına göstergesidir. Romanda Esin figürü için en önemli kişilerden biri Canan figürüdür. Canan'ın da ev uzamında ölmüş olması Esin'i derinden etkileyen olaylardandır. Bu olayın sonrasında ev uzamının pesimistlik yönü daha da artmıştır. Bu olay sonrası Esin'in "mavi oda" denen korkutucu yere götürülmesi de figürü etkilemekte ve evden çıkma isteğini arttırmaktadır.

4.4) "Ev" Uzamının Rikkat Figürüne Etkisi

Nermin Yıldırım'ın *Misafir* romanı ev olarak adlandırılan akıl hastanesinde geçmektedir. Ev uzamı romandaki figürlerin çoğunda büyük etkiler yaratmaktadır. Romanda çokça anlatılan Rikkat karakteri için de ev uzamının önemi oldukça büyüktür. Rikkat'ın evdeki görevi hemşireliktir ve uzamın hastalar üzerindeki etkisini dışardan bir gözle görebilmektedir. Rikkat evin hastalara etkisini gözlemleyebildiği gibi kendi de uzamdan etkilenmektedir.

Misafir yapıtında Rikkat karakteri akıl hastanesi olan ev uzamından en çok etkilenen figürlerden bir tanesidir. Rikkat karakteri hayatını evde çalışmaya adanmış bir figürdür. Eve her zaman sadık kalmış, izin günlerini bile kullanmak istememektedir. Fakat bunun nedeni evi çok sevmesi değil, ev uzamını bir kaçış yeri olarak görmemesidir. Orada çok vakit geçirmesine rağmen uzamdaki uygulamaları onaylamamaktadır. Hastalara yapılan şeylerin ağır olduğunu düşünmekte; abla, abi, baba hitaplarının mantıksız olduğunu düşünmektedir. Buna rağmen genellikle evde olanlarla da karşı çıkamayan bir figürdür. Eve karşı bağlılığının sadece kaçış noktasında olduğu, Esin ve Yakup'un evden kaçmalarına yardım ettiği zaman görülmektedir. Yıllarca akıl hastanesinde çalışmış olan Rikkat figürünün kendisi

de orada bulunmaktan etkilenmiştir. “Ama hem akli başında hem de diri sıfatıyla, bana noluyor?” (s.201) ifadesinde Rikkat’ın kendini sorgulamasında ironik bir anlatım bulunmaktadır. Rikkat figürü kendini akli başında görürken, çalıştığı uzamdaki insanlar gibi, psikolojik sorunlar yaşamaya başlamaktadır. Uzamın onun için yarattığı bu etkiyle Rikkat figürü kimlik arayışına girmekte ve bununla da birlikte dönüşüm aşamasına geçmektedir. Uzamın boğucu ve pesimistik etkilerinden kurtulmayı başaran Rikkat, dönüşümünü tamamlayan bir figür olarak ortaya konulmaktadır. Ev uzamındaki kötülükleri engelleyemese de Esin ve Yakup figürlerine yardım etmesi de Rikkat figürünün cesaretini ve evden kopuşunu vurgulamaktadır.

Misafir yapıtında mekânın etkisi oldukça belirgindir ve Rikkat karakteri, uzamdan doğrudan etkilenen figürlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Romanda, kimlik sorunları yaşayan ve bu süreçte bir dönüşüm geçiren Rikkat’ın dönüşümü, mekânın etkilerinden arınma süreciyle paralel bir şekilde sunulmaktadır. Bu bağlamda, mekânın karakterin kimlik gelişimi ve dönüşümü üzerindeki etkisi, anlatının önemli bir işlevi olarak ortaya konmaktadır.

5) Sonuç

Yapılan çalışmada Nermin Yıldırım’ın *Misafir* yapıtında kimlik ve aidiyet kavramlarının nasıl ele alındığı incelenmiştir. Bu kavramlar özellikle bireylerin içsel çatışmaları ve geçmişleriyle ortaya konulmaktadır.

Misafir romanında kimlik kavramının sabit olmadığı, değişebildiği gösterilmektedir. Yapıtta kimliğin parçalı, sürekli değişen ve sorgulanan bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle yapıtaki Esin figürüyle bu durum aktarılmaktadır. Esin figürünün yapıt içerisinde değişen kimlik anlayışı ve kimliğini ararken geçirdiği çeşitli değişimler bu durumu vurgulamaktadır. Figürün akıl hastanesi olan “ev”deki kimlik kaybı ve bu kimliğin arayışında geçen süreçte oldukça farklı deneyimler yaşadığı hem kendisinin hem de etrafındaki figürlerin çeşitli değişimler geçirdiği görülmektedir. Aidiyet kavramı ise baskı ve yabancılaşma ile anlatılmaktadır. Figürlerin yaşadığı yabancılaşma ve yalnızlaşma duygularının aidiyetlerini etkilediği görülmektedir. Bu durum aidiyetin zorlayıcı olabildiğini göstermektedir. Aidiyet kavramının yarattığı duygular özellikle Esin ve Rikkat figürlerinin yaşadıkları zorluklar üzerinden anlatılmaktadır. Figürlerin aidiyet kaybı yaşamları, onların yabancılaşmasına ve yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Esin figürü bu durumu “ev” uzamında deneyimlerken, Rikkat karakterinin bu durumu kendi rutin yaşamında deneyimlediği görülmektedir. Kimlik ve aidiyet kavramları Freud’un psikanalitik kuramı üzerinden okuyucuya aktarılmaktadır. Yapıtta Esin ve Rikkat figürlerinin yaşadığı psikolojik durumlar ve rahatsızlıklar Freud’un psikanalitik kuramından gelmekte ve bireylerin kimlik ve aidiyet arayışını etkilemektedir. Romanda çeşitli figürlerin yaşadığı psikolojik

rahatsızlıklara değinilmektedir. Bu durum romanın psikolojik bir roman olmasını ve yaşanan durumların Freud'un kuramıyla açıklanmasını sağlamaktadır. Yapıtta bu kavramları etkileyen bir diğer unsur ise romanın uzamı olarak görülmektedir. Romanda bir akıl hastanesi olan "Ev" uzamının bireyler üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. "Ev" in akıl hastanesi oluşu psikolojik durumların ve rahatsızlıkların net bir şekilde ortaya konulmasını sağlamaktadır. Uzamdaki baskı ve psikolojik durumlar bireylerin kimlik ve aidiyet kavramlarındaki anlayışlarını ve arayışlarını etkilemektedir. Kimlik ve aidiyet kavramlarının ele alınmasında kullanılan yazınsal tercihler oldukça etkilidir. İç monolog, bilinç akışı ve sembol kullanımı gibi yazınsal tercihler kimlik ve aidiyet kavramlarının anlatımlarını desteklemektedir.

Misafir romanı kimlik ve aidiyet kavramı Freud'un Psikanalitik kuramı ve yapıtın uzamı farklı yazınsal tercihler kullanılarak anlatılmaktadır. Yazılan roman bir psikolojik roman olmakla beraber, yaşanan olaylar figürler üzerinden anlatılmaktadır. Romandaki kimlik ve aidiyet kavramları figürlerin bu kavramlara dair yaşadığı sıkıntılar ile ortaya konulmaktadır.

Kaynakça:

- 1) Akıncı, Ş. (2019) *Nermin Yıldırım'ın Romanlarında Bellek ve Kimlik Üzerine Bir İnceleme*. MEF Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. <https://gcris.mef.edu.tr/handle/20.500.11779/535>.
- 2) Andaç, F. (2018). "Nermin Yıldırım'la Misafir Kitabı Üzerine Söyleşi." *Bakırköy Hayat Psikoloji*, <https://www.hayatpsikoloji.com.tr/duyuru-detay/301-nermin-yildirim-la-misafir-kitabi-uzerine-soylesi-bakirkoy-hayat-psikoloji-psikolog.html>.

- 3) Erkmen, K. (2018). "Bireyin Ruh Halinin Yaşadığı Zamandan ve Mekandan Bağımsız Şekillenemeyeceğine İnananlardanım." *Edebiyat Haber*, 2018, <https://www.edebiyathaber.net/nermin-yildirim-bireyin-ruh-halinin-yasadigi-zamandan-ve-mekandan-bagimsiz-sekillenemeyecegine-inananlardanim/>.
- 4) Yıldırım, N. (2024) *Misafir*. Everest Yayınları.
- 5) "Kimlik." *Güncel Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/>.
- 6) Bozkurt, V. "Kimlik ve Aidiyet." *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, sayı 45, 2003, ss. 1-18. *DergiPark*, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32061>.
- 7) "Nermin Yıldırım." *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2019, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nermin-yildirim>.